

Pansun pakinoita

INTIAANIKESÄ! Mistä tulee-kaan tämä vanha nimitys jälkikäesille, jonkalaista taas kerran onneksemme elämme. Näiden leveysasteiden asukkaallehan kesä merkitsee suunnattoman paljon enemmän kuin lämpimien maiden ihmisille, siksi myös jälkikäes on kuin lahja taivaasta. Se on kuin kesän parhaiden hetkien muistoparaati, melkeinpä vielä herkempi tunnelmiensa puolesta, koska sen aika on niin lyhyt, sen loppu niin lähellä. Aivan niinkuin käsitteellä intiaanikesä silloinkin, kun sitä käytetään vanhenevasta ihmisestä, jonka tunne-elämä vielä kerran ennen hiljaista hiipumista herää — juuri niinkuin syksyinen jälkikäes. Ystävämme Veikko Antero Koskeniemi kirjoitti äskettäin eräässä kesämuistoille omistetussa herkkävireisessä alakerrassaan nämä sanat: "Varmaankin olemme luonnonihmisiä suuremmissa määrässä kuin itse aavistamme kaupunkiemme kivimuureissa ja asfalttikaduilamme. "Kyllä on pohjoistenkin luonnonnauttajiensa runoilijamme tässä oikeassa: Kaupunkilainen muistelee kesäänsä hyvin monessa tapauksessa siksi, että koko elämä silloin tuntui olevan terveellä pohjalla.

Lapissa oli ruska alullaan. Olin siellä verrattain äsken ja monien

tehtävien lomassa sain muutamana sunnuntaina tehdä automatkan eräiden kauppalan virkailijoiden seurassa heidän virkailijayhdistyksensä viehättävään kesämajaan muutama tunturin yli Norvajärven rannalle. Tätä taas kirjoitan vanhassa tutussa Helsingissä, jota lämpöaalto paraikaa ihanasti siunaa, niin, että tulee mustissa liikkuen loppuunkulunutta sadetakkaa ikävä. Värioloista on tälläkäläisssäkin maisemissa, miksikäs ei olisi. Palavia pensaita ja puita, jotka ovat kuin hehkuvia runoja, on kaikkialla.

Kulttuurin syyskesä on alkanut, täällä niinkuin kotonakin. Oulussa on alku tietienkän ollut vielä vähäistä, mutta jatkoa seuraa. Ehti jo kuulua eräistä taidenäyttelyistä, konserttiohjelmasta alkoi olla selvillä ja yksi maailmankuuluisuus kävi jo ajatukset iskemässä. Aivan uutta kuuluu sikäli, että Merikoskikerho, jonka järjestämät Oulun ensimmäiset taidepäivät ovat hyvässä muistissa, tulee syksyn aikana järjestämään yleisölle tarkoitettua sarjaa ajankohtaisia kulttuuriesitelmiä, esitelmöitsijöinä tunnettuja alan erikoismiehiä, Helsingistä saakka, niin että rantumallekin kelpaa. Heistäpä aikaan!

Helsingissä olisi paljon nähtävää

ja kuultavaa. Suurta huomiota on herättänyt kreivi Louis Sparren, tunnetun Suomi-ystävän ja "melkein suomalaisen", kuten hänestä on sanottu, muistonäyttely Ateneumissa. Kuulu kreivihän kiersi aikanaan m.m. Kainuuta enemmän kuin moni suomalainenkaan taiteilija. Suomessa hän asusti kaikkiaan parikymmentä vuotta. Maasendulla, niin ilmeisesti aivan erikoisesti Kainuussa, hän ystävystyi sekä kansan että virkamiesten edustajien kanssa. Elokuussa taiteilija-kreivi täytti 90 vuotta, mutta on edelleen hyvässä sielunvireessä ja ruumiinvoimissa. Hänen merkkipäivänsä kunniaksi Helsingissä pantiin toimeen hänen Suomenkautensa töiden muistonäyttely, joka sisälsi pääasiassa piirustuksia ja grafiikkaa. Ne ovat luonnontuoreita töitä ja osoittavat vanhan mestarin eläytyneen esimerkiksi Kainuun elämään ja oppineen näkemään oikein sikäläiset ihmistyytit.

— Nuorempaa vaikka ei enää aivan nuorta polvea edustaa taidenäyttelyllään Ake Mattas, muutama vuosi sitten Oulun kirjoissa kulkenut, vaikka ei koskaan oikein oululaiseksi tunnustautunut mies, älykäs, tietorikas ja lahjakas. Täpansa mukaan herättää Mattas jälleenkin huomiota erikoisuudellaan, taiteellisilla lahjoillaan ja rikkinäisyydellään. Mutta hän piirtää ja maalaa niin kuin hän haluaa. Pariisi ja koko Ranska sekä Espanja, joissa hän oleskeli vuosi sitten, ovat Mattaksen erikoisuutta vain kirjistäneet.

Syksyn kirjamarkkinoista näyttää tulevan erikoisen mielenkiintoiset. Nyt jo puhutaan melkeinpä "kaikkialla" — sanottahan aina on laioiteltu — Aino Kallaksen päiväkirjajatkosta ja Sally Salmisen "Kalastajakylän prinssistä". Salmisen, nykyisin naitu tanskalaiseksi rouvaksi, entinen Ahvenanmaan tyttö — Amerikasta, muistetaan hyvin "Katriinan" ajoilta. Tämä kouruton ja vakuuttava erikoisteos, ensipalkinto jossain suuressa kilpailussa, herätti ennen sotia poikkeuksellista huomiota. — Pohjalaisia kirjailijoita tulee uutuuskin heittäkin markkinoille, kertovat Otava ja WSOY. Tulee Pentti Haanpää, tulee Salonpää, asuvan "Hammurabin" eli Vilho Sorvarin kynänjälkeä. Joku pohjalainen kiertää paraikaakin. Keväisistä uutuuksista on Yrjö Koivukarin, nyt Kolarissa opettajana toimivan, runokokoelma "Timanttikammio" saanut monta hyvää arvostelua. Pohjoisista tulee useitakin teoksia, m.m. Kemin maaseurakunnan rohvastin, tutkijanakin tunnetun Tuomo Itkosen pappilasta on lähtenyt "Tuderus, tuo Herran pappi", kaunokirjallinen keuhus kaukaisesta Lapista. Lapin Järvinen eli monitaiteinen A. E. Järvinen kirjoittaa luonnonlastujen asemasta romaanin. Ja Veikko Huovisen ajattelijan Konsta ja Yrjö Kokon "sudenhampainen" ilmestyvät myös ruotsinkielisinä. Koillismaan kirjailijan Reino Rinteen tulossa oleva työ lykkääntyy ensi vuoteen, vaikka mies sitä ahkeroin Otavan apura-

halaisena viime kesänä Kitkan rannoilla. Hyvässä lykyssä sieltä Koillis-Pohjanmaalta lähtikötkänsä, aikoina kuitenkin, kuuluu muutaakin! Vielä kauemmin odotettua kuin Rinteen paluu.

Kattilassa oli äskettäin, muutama lauankiehtona, tähtiparaati. Mikäkö on Kattila? Se on Kustannus-Otavan henkilökunnan varsin ihanteellinen kesäkotona muutama penikulma Helsingistä johonkin suuntaan, Nuuskion pitäjässä, idyllisen lammen rannalla, kerrassaan viehättävien maisemien takana. Siellä oli sitten tähtiparaati ja jokseenkin "tekoltee", niinkuin tähdet yleensä. Siitäkin huolimatta, että tähdet enimmäkseen olivat miehiä. No — Otavainen saunotti joka kodin tähtikirjaston piirimiehiä ja hyvin saunottikin. Mutta mikä merkittävä, niin se sauna oli aivan aito savusauna, jonkalaista en yksinkertaisesti olisi uskonut Helsingin tienoilta löytyvänäkään, niin siviliseerattuna sitä olen pitänyt. Tai jos ei harvinaisena lieneis, en tiedä, niin on kauniisti tehty, kun sen on sallittu säilyä tuollaisen kulttuuripaikan pihassa. Tämä Torpan alkuperäinen sauna oli mainio sauna, ihan verraton sauna ja se järvinen niin idyllinen, että tuli uintikausi uudelleen aloitettua. Mahtaneeko Oulussa enää uida kuin muuan ystävämmä, joka uskoo luonnonparannusmenetelmiin enemmän kuin siihen, millä elää.